

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 23. aprila 2009 *

V združenih zadevah C-261/07 in C-299/07,

katerih predmet sta predloga za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ju je vložilo Rechtbank van koophandel te Antwerpen (Belgija) s sklepoma z dne 24. maja in 21. junija 2007, ki sta prispela na Sodišče 1. in 27. junija 2007, v postopkih

VTB-VAB NV (C-261/07)

proti

Total Belgium NV

in

Galatea BVBA (C-299/07)

* Jezik postopka: nizozemščina.

proti

Sanoma Magazines Belgium NV,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi P. Jann, predsednik senata, A. Tizzano (poročevalec), A. Borg Barthet, E. Levits
in J.-J. Kasel, sodniki,

generalna pravobranilka: V. Trstenjak,
sodna tajnica: M. Ferreira, glavna administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 18. junija 2008,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za družbo VTB-VAB NV L. Eliaerts in B. Gregoir, odvetnika,
- za družbo Total Belgium NV J. Stuyck, odvetnik,

- za družbo Sanoma Magazines Belgium NV P. Maeyaert, odvetnik,

- za belgijsko vlado L. Van den Broeck in T. Materne, zastopnika, skupaj z E. Balatejem, odvetnikom,

- za špansko vlado M. Muñoz Pérez, zastopnik,

- za francosko vlado G. de Bergues in R. Loosli-Surrans, zastopnika,

- za portugalsko vlado L. Inez Fernandes, zastopnik,

- za Komisijo Evropskih skupnosti W. Wils, zastopnik,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi
21. oktobra 2008

izreka naslednjo

Sodbo

- ¹ Predloga za sprejetje predhodne odločbe se nanašata na razlago člena 49 ES in Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2005/29/ES z dne 11. maja 2005 o nepoštenih poslovnih praksah podjetij v razmerju do potrošnikov na notranjem trgu ter o spremembi Direktive Sveta 84/450/EGS, direktiv Evropskega parlamenta in Sveta 97/7/ES, 98/27/ES in 2002/65/ES ter Uredbe (ES) št. 2006/2004 Evropskega parlamenta in Sveta (Direktiva o nepoštenih poslovnih praksah, UL L 149, str. 22, v nadaljevanju: Direktiva).
- ² Predloga sta bila vložena v okviru sporov, prvič, med družbo VTB-VAB NV (v nadaljevanju: družba VTB) in družbo Total Belgium NV (v nadaljevanju: družba Total Belgium), ter drugič, med družbo Galatea BVBA (v nadaljevanju: družba Galatea) in družbo Sanoma Magazines Belgium NV (v nadaljevanju: družba Sanoma), ker sta tako družba VTB kakor družba Galatea menili, da so poslovne prakse družb Total Belgium in Sanoma nepošteno.

Pravni okvir

Skupnostna ureditev

3 V uvodnih izjavah 5, 6, 11 in 17 Direktive je navedeno:

- „(5) [...] ovire za čezmejni prosti pretok storitev in blaga ali za pravico do ustanavljanja [je] treba odpraviti. Te ovire je mogoče odpraviti samo z določitvijo enotnih pravil na ravni Skupnosti, ki bodo zagotavljala visoko raven varstva potrošnikov, in s pojasnitvijo nekaterih pravnih pojmov na ravni Skupnosti, kolikor je to potrebno za pravilno delovanje notranjega trga in za izpolnjevanje zahteve po pravni varnosti.
- (6) Ta direktiva torej približuje zakonodaje držav članic o nepoštenih poslovnih praksah, vključno z nepoštenim oglaševanjem, ki neposredno škodujejo ekonomskim interesom potrošnikov in na ta način posredno ekonomskim interesom zakonitih konkurentov. [...]
- (11) Z visoko stopnjo približanja, doseženo s približevanjem nacionalnih določb na podlagi te direktive, je vzpostavljena visoka skupna raven varstva potrošnikov. Ta direktiva določa enotno splošno prepoved tistih nepoštenih poslovnih praks, ki izkrivljajo ekonomsko obnašanje potrošnikov. Določa tudi pravila glede agresivnih poslovnih praks, ki trenutno niso urejene na ravni Skupnosti.

- (17) Zaželeno je, da se za zagotovitev večje pravne varnosti opredelijo poslovne prakse, ki veljajo v vseh okoliščinah za nepoštene. Priloga I vsebuje torej izčrpen seznam vseh takih praks. To so edine poslovne prakse, ki lahko veljajo za nepoštene, ne da bi bila potrebna ocena posameznih primerov na podlagi določb iz členov 5 do 9. Seznam se lahko spremeni le s pregledom [spremembo] Direktive.“

4 Člen 1 Direktive določa:

„Namen te direktive je prispevati k pravilnemu delovanju notranjega trga in doseči visoko raven varstva potrošnikov s približevanjem zakonov in drugih predpisov držav članic o nepoštenih poslovnih praksah, ki škodijo ekonomskim interesom potrošnikov.“

5 Člen 2 Direktive določa:

„V tej direktivi:

[...]

- (d) ‚poslovne prakse podjetij v razmerju do potrošnikov‘ (v nadaljevanju tudi ‚poslovne prakse‘) pomenijo vsako dejanje, opustitev, ravnanje, razlago ali tržne komunika-

cije, vključno z oglaševanjem in trženjem, s strani trgovca, neposredno povezano s promocijo, prodajo ali dobavo izdelka potrošnikom;

[...]“

6 Člen 3(1) Direktive določa:

„Ta direktiva se uporablja za nepošteno poslovne prakse podjetij v razmerju do potrošnikov, kakor je določeno v členu 5, pred, med in po poslovni transakciji v zvezi z nekim izdelkom.“

7 Člen 4 Direktive določa:

„Države članice ne omejujejo niti svobode opravljanja storitev niti prostega pretoka blaga iz razlogov, ki sodijo na področje, ki ga približuje ta direktiva.“

8 Člen 5 Direktive z naslovom „Prepoved nepoštenih poslovnih praks“ določa:

„1. Nepošteno poslovne prakse so prepovedane.

2. Poslovna praksa je nepoštena, če:

(a) nasprotuje zahtevam poklicne skrbnosti

in

(b) v zvezi z izdelkom bistveno izkrivlja ali bi lahko izkrivljala ekonomsko obnašanje povprečnega potrošnika, ki ga izdelek doseže ali je nanj usmerjen, ali obnašanje povprečnega člana skupine, če je poslovna praksa usmerjena na določeno skupino potrošnikov.

3. Poslovne prakse, ki bi lahko povzročile bistveno izkrivljanje ekonomskega obnašanja samo ene od jasno določljivih skupin potrošnikov, ki so zaradi telesne ali duševne hibe, starosti ali lahkovernosti še posebej dovzetni za določeno poslovno prakso ali za izdelek, na katerega se slednja nanaša, na način, ki ga trgovec lahko razumno predvidi, se ocenijo z vidika povprečnega člana navedene skupine. To ne vpliva na običajno in zakonito oglaševalsko prakso, za katero so značilna pretiravanja ali trditve, ki naj se ne bi razumele dobesedno.

4. Zlasti so nepoštena tiste poslovne prakse, ki so:

(a) zavajajoče, kakor je določeno v členih 6 in 7,

ali

(b) agresivne, kakor je določeno v členih 8 in 9.

5. Priloga I vsebuje seznam poslovnih praks, ki se v vseh okoliščinah štejejo za nepošteno. V vseh državah članicah se uporablja isti enotni seznam, ki se lahko spremeni samo s pregledom [spremembo] te direktive.“

9 Člen 6 Direktive z naslovom „Zavajajoča dejanja“ določa:

„1. Poslovna praksa se šteje za zavajajočo, če vsebuje napačne informacije in je torej neresnična, ali če na kakršen koli način, vključno s celotno predstavitvijo, zavaja ali bi utegnila zavajati povprečnega potrošnika, četudi je informacija točna glede enega ali več sledečih elementov, ter v vsakem primeru povzroči ali bi utegnila povzročiti, da povprečni potrošnik sprejme odločitev o poslu, ki je drugače ne bi sprejel:

(a) glede obstoja ali narave izdelka;

(b) glede glavnih značilnosti izdelka, na primer njegove razpoložljivosti, prednosti, tveganj, izvedbe, sestave, pritiklin, poprodajnih storitev in obravnavanja pritožb, metode in datuma izdelave ali dobave, dostave, primernosti za namen, uporabe, količine, specifikacije, geografskega ali tržnega porekla ali rezultatov, ki jih lahko

pričakujemo od njegove uporabe, ali rezultatov in stvarnih značilnosti testov ali preizkusov, opravljenih na izdelku;

- (c) glede obsega zavez trgovca, motivov za poslovno prakso in narave prodajnega procesa, glede kakršne koli trditve ali znaka glede posrednega ali neposrednega sponzorstva ali odobritve trgovca ali izdelka;
- (d) glede cene ali načina izračunavanja cene ali obstoja določene cenovne prednosti;
- (e) glede potrebe po storitvi, nadomestnem delu, zamenjavi ali popravilu;
- (f) glede narave, lastnosti in pravic trgovca ali njegovega zastopnika, na primer njegove identitete in premoženja, kvalifikacij, statusa, odobritve, članstva ali povezav ter imetništva pravic industrijske, tržne ali intelektualne lastnine ali nagrad in priznanj, ki jih je prejel;
- (g) glede potrošnikovih pravic, vključno s pravico do zamenjave blaga ali vračila kupnine v skladu z Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 1999/44/ES z dne 25. maja 1999 o nekaterih vidikih prodaje potrošniškega blaga in z njim povezanih garancij [(UL L 171, str. 12)], ali drugih tveganj, s katerimi se lahko sooči.

2. Poslovna praksa se prav tako šteje za zavajajočo, če v konkretnem primeru ob upoštevanju vseh njenih značilnosti in okoliščin povzroči ali bi utegnila povzročiti, da povprečni potrošnik sprejme odločitev o poslu, ki je drugače ne bi sprejel; taka praksa zajema:

- (a) vsako trženje izdelka, vključno s primerjalnim oglaševanjem, ki ustvarja zmedo s kakršnimi koli izdelki, znamkami, trgovskimi imeni ali drugimi znaki razlikovanja konkurenta;
- (b) neupoštevanje zavez s strani trgovca, ki jih vsebujejo kodeksi ravnanja, za katere se je trgovec zavezal, da jih bo spoštoval, če:
 - (i) pri zavezi ne gre zgolj za namero, temveč za trdno zavezo, ki jo je mogoče preveriti,

in

- (ii) trgovec v poslovni praksi navede, da spoštuje kodeks.“

10 Člen 7 Direktive z naslovom „Zavajajoče opustitve“ določa:

„1. Poslovna praksa se šteje za zavajajočo, če v konkretnem primeru ob upoštevanju vseh značilnosti in okoliščin ter omejitev sredstva komunikacije izpusti bistvene informacije, ki jih glede na kontekst povprečni potrošnik potrebuje za sprejetje odločitve ob poznavanju vseh pomembnih dejstev, in s tem povzroči ali bi utegnila povzročiti, da povprečni potrošnik sprejme odločitev o poslu, ki je drugače ne bi sprejel.

2. Za zavajajočo opustitev se šteje tudi, če trgovec ob upoštevanju okoliščin, opisanih v odstavku 1, prikriva ali na nejasen, nerazumljiv, dvoumen način ali ob nepravem času navede bistvene informacije iz navedenega odstavka ali ne opredeli komercialnega namena poslovne prakse, če ta ni razviden iz konteksta in če v enem ali drugem primeru to povzroči ali bi utegnilo povzročiti, da povprečni potrošnik sprejme odločitev o poslu, ki je drugače ne bi sprejel.

3. Če so za sredstvo, uporabljeno za komunikacijo poslovne prakse, značilne prostorske ali časovne omejitve, se te omejitve in kateri koli ukrepi, ki jih trgovec sprejme, da postanejo informacije dostopne potrošnikom prek drugih sredstev, upoštevajo pri odločanju o tem, ali so bile informacije opuščene.

4. V primeru vabila k nakupu se štejejo za bistvene naslednje informacije, v kolikor niso razvidne že iz konteksta:

- (a) glavne značilnosti izdelka v obsegu, ki ustreza sredstvu in izdelku;
- (b) geografski naslov in identiteta trgovca, kot na primer njegovo poslovno ime, in po potrebi geografski naslov in identiteta trgovca, v imenu katerega nastopa;
- (c) cena, vključno z davki, ali če je zaradi narave izdelka ceno nemogoče razumno izračunati vnaprej, način, na katerega se cena izračuna, ter po potrebi vključno z dodatnimi prevoznimi, dostavnimi ali poštnimi stroški, ali če teh stroškov ni mogoče razumno izračunati vnaprej, dejstvo, da bo take dodatne stroške treba plačati;
- (d) plačilni pogoji, pogoji dostave, izpolnitve in obravnavanja pritožb, če ti odstopajo od zahtev poklicne skrbnosti;
- (e) za izdelke in posle, ki vključujejo odstopno pravico ali pravico do preklica, obstoj take pravice.

5. Zahteve po informacijah, določene s pravom Skupnosti glede tržnih komunikacij, vključno z oglaševanjem ali trženjem, katerih neizčrpni seznam je podan v Prilogi II, se štejejo za bistvene.“

11 Člen 8 Direktive z naslovom „Agresivne poslovne prakse“ določa:

„Poslovna praksa se šteje za agresivno, če v konkretnem primeru ob upoštevanju vseh značilnosti in okoliščin z nadlegovanjem, prisilo, vključno z uporabo sile, ali nedopustnim vplivanjem bistveno zmanjša ali bi utegnila bistveno zmanjšati svobodo izbire ali ravnanja povprečnega potrošnika v zvezi z izdelkom ter s tem povzroči ali bi utegnila povzročiti, da sprejme odločitev o poslu, ki je drugače ne bi sprejel.“

12 Člen 9 z naslovom „Uporaba nadlegovanja, prisile in nedopustnega vplivanja“ določa:

„Pri določanju, ali poslovna praksa uporablja nadlegovanje, prisilo, vključno z uporabo sile, ali nedopustno vplivanje, se upošteva:

(a) čas, kraj, naravo ali vztrajnost;

(b) uporabo grozečega ali žaljivega jezika ali ravnanja;

(c) izkoriščanje določenega nesrečnega dogodka ali okoliščin s strani trgovca, ki zaradi svoje resnosti zmanjšujejo potrošnikovo sposobnost presoje, česar se trgovec zaveda, z namenom vplivati na potrošnikovo odločitev glede izdelka;

(d) vsako težavno ali nesorazmerno nepogodbeno oviro, ki jo vsili trgovec za primere, ko želi potrošnik uveljavljati pogodbene pravice, vključno s pravico do razdora pogodbe, izbire drugega izdelka ali drugega trgovca;

(e) vsako grožnjo s protipravnim ravnanjem.“

13 Nazadnje člen 19 Direktive določa:

„Države članice sprejmejo in objavijo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev s to direktivo, najpozneje do 12. 6. 2007. [...]

Te ukrepe uporabljajo od 12. 12. 2007. [...]

Nacionalna ureditev

- 14 Člen 54 zakona z dne 14. julija 1991 o poslovnih praksah, obveščanju in varstvu potrošnikov (*Moniteur belge* z dne 29. avgusta 1991, v nadaljevanju: zakon iz leta 1991) določa:

„V smislu tega člena gre za vezan posel, če je odplačna ali brezplačna pridobitev blaga, storitev, drugih ugodnosti ali bonov, na podlagi katerih jih je mogoče pridobiti, vezana na pridobitev drugega, čeprav enakega blaga ali storitev.

Razen v izjemnih primerih, opisanih spodaj, prodajalci potrošnikom ne smejo ponujati vezanih poslov. Prepovedani so tudi vezani posli, ki jih potrošnikom ponuja več prodajalcev skupaj.“

- 15 Členi od 55 do 57 zakona iz leta 1991 določajo nekatere izjeme od te prepovedi.

- 16 Člen 55 zakona iz leta 1991 določa:

„Po skupni ceni se lahko vezano ponujajo:

1. blago ali storitve, ki sestavljajo celoto;

Kralj lahko na predlog pristojnih ministrov in ministra za finance določi storitve, ki se ponujajo v finančnem sektorju, ki sestavljajo celoto;

2. enako blago ali storitve, če:

(a) je mogoče vsako blago in vsako storitev v isti poslovalnici kupiti ločeno po običajni ceni,

(b) je kupec jasno obveščen o tej možnosti in o ceni vsakega posameznega izdelka oziroma storitve,

(c) popust, ki se morebiti prizna kupcu celote blaga ali storitev, znaša največ tretjino seštevka posameznih cen.“

17 Člen 56 zakona iz leta 1991 določa:

„Brezplačno se lahko vezano z glavnim izdelkom oziroma glavno storitvijo ponujajo:

1. oprema za glavni izdelek, ki jo je proizvajalec blaga posebej prilagodil temu izdelku in ki se dobavi skupaj s tem izdelkom, da bi se razširila oziroma poenostavila njegova uporaba;

2. embalaža ali posode, ki se uporabijo za zaščito in pripravo izdelka, pri čemer se upošteva vrsta in vrednost tega izdelka;
3. običajno drobno blago in storitve ter dostava, montaža, nadzor in vzdrževanje prodanega izdelka;
4. vzorci iz ponudbe proizvajalca oziroma dobaviteljev glavnega blaga, če se ponujajo v natanko takih količinah oziroma merah, kot so potrebne za presojo lastnosti izdelka;
5. barvne slike, nalepke in druge slike z majhno tržno vrednostjo;
6. loterijske srečke, ki jih dopušča zakon;
7. predmeti z jasno vidnimi reklamnimi napisi, ki jih ni mogoče izbrisati, ki se kot taki ne prodajajo, če nakupna cena, ki jo plača ponudnik ne presega 5 % prodajne cene glavnega izdelka oziroma glavne storitve, s katero se delijo.“

18 Nazadnje člen 57 zakona iz leta 1991 določa:

„Prav tako se lahko vezano z glavnim izdelkom ali s storitvijo ponujajo:

1. boni, na podlagi katerih je mogoče pridobiti enak izdelek ali storitev, če znižanje cen, ki je posledica te pridobitve, ne presega odstotka, določenega v členu 55(2);
2. boni, na podlagi katerih je mogoče pridobiti ugodnosti, določene v členu 56(5) in (6);
3. boni, na podlagi katerih se dobi pravica do gotovinskega popusta, le pod pogojem:
 - (a) da je na njih naveden znesek njihove denarne vrednosti;
 - (b) da je v podjetjih za prodajo izdelkov ali opravljanje storitev jasno označena stopnja ali višina ponujenega popusta ter izdelki ali storitve, z nakupom katerih se dobi pravica do bonov;
4. boni v obliki dokumentov, s katerimi se po nakupu določenega števila izdelkov ali določenega števila storitev pridobi pravica do brezplačne ponudbe ali do znižane

cene ob nakupu podobnega izdelka ali storitve, če to ugodnost ponuja isti prodajalec in ne presega tretjine cene predhodno kupljenih izdelkov ali storitev.

Na bonih mora biti navedena morebitna omejitev trajanja veljavnosti in pogoji ponudbe.

Če prodajalec umakne ponudbo, mora kupec prejeti ponujeno ugodnost sorazmerno s predhodno opravljenimi nakupi.“

- ¹⁹ Kraljevina Belgija je 5. junija 2007 sprejela zakon o spremembi zakona z dne 14. julija 1991 o poslovnih praksah, obveščanju in varstvu potrošnikov (*Moniteur belge* z dne 21. junija 2007, str. 34272, v nadaljevanju: zakon z dne 5. junija 2007), s katerim je v skladu z njegovim členom 1 opravljen prenos določb Direktive.

Spora o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

Zadeva C-261/07

- ²⁰ Iz predložitvenega sklepa je razvidno, da družba Total Belgium, podružnica skupine Total, ki med drugim prodaja gorivo na bencinskih črpalkah, od 15. januarja 2007 potrošnikom, ki so imetniki kartice Total Club, ponuja tri tedne brezplačne pomoči pri okvarah za vsako polnjenje najmanj 25 litrov za avto in najmanj 10 litrov za motorno kolo.

- 21 Družba VTB, katere dejavnost je pomoč pri okvarah, je 5. februarja 2007 Rechtbank van koophandel te Antwerpen predlagala, naj družbi Total Belgium odredi, naj preneha to poslovno prakso, saj naj bi šlo med drugim za vezano ponudbo, ki je prepovedana s členom 54 zakona iz leta 1991.
- 22 V teh okoliščinah je Rechtbank van koophandel te Antwerpen prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali Direktiva [...] nasprotuje nacionalni določbi, kot je člen 54 zakona [iz leta 1991] o obveščanju in varstvu potrošnikov, ki razen taksativno naštetih primerov v zakonu prepoveduje vsako vezano ponudbo prodajalca potrošniku, vključno z vezano ponudbo izdelka, ki ga mora potrošnik kupiti, in brezplačne storitve, ki je povezana z nakupom izdelka, pri čemer se ne upoštevajo okoliščine posameznega primera in še zlasti ne vpliv, ki ga ima lahko konkretna ponudba na povprečnega potrošnika, niti to, ali taka ponudba v konkretnih okoliščinah nasprotuje zahtevam poklicne skrbnosti ali dobrim poslovnim običajem?“

Zadeva C-299/07

- 23 V postopku v glavni stvari gre za spor med družbo Galatea, ki ima trgovino s spodnjim perilom v mestu Schoten (Belgija), in družbo Sanoma, podružnico finske skupine Sanoma, ki izdaja revije za ženske, med njimi tudi tednik *Flair*.
- 24 Številka revije *Flair* z dne 13. marca 2007 je vsebovala prilogo, s katero je bilo mogoče med 13. marcem in 15. majem 2007 izkoristiti popust od 15 % do 25 % na izdelke, ki se prodajajo v nekaterih trgovinah s spodnjim perilom v flamski regiji.

25 Družba Galatea je 22. marca 2007 pri Rechtbank van koophandel te Antwerpen vložila tožbo, s katero je zahtevala opustitev te poslovne prakse, saj naj bi bil z njo kršen zlasti člen 54 zakona iz leta 1991.

26 V teh okoliščinah je Rechtbank van koophandel te Antwerpen prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali člen 49 ES o svobodi opravljanja storitev ter Direktiva [...] nasprotujeta nacionalni določbi, kot je člen 54 zakona [iz leta 1991], ki razen taksativno naštetih primerov v zakonu prepoveduje vsako vezano ponudbo prodajalca potrošniku, pri kateri je odplačna ali brezplačna pridobitev blaga, storitev, drugih ugodnosti ali bonov, na podlagi katerih jih je mogoče pridobiti, vezana na pridobitev drugega, čeprav enakega blaga ali storitev – pri čemer se ne upoštevajo okoliščine posameznega primera in še zlasti ne vpliv, ki ga ima lahko konkretna ponudba na povprečnega potrošnika, niti to, ali taka ponudba v konkretnih okoliščinah nasprotuje zahtevam poklicne skrbnosti ali dobrim poslovnim običajem?“

27 S sklepom predsednika Sodišča z dne 29. avgusta 2007 sta bili zadevi C-261/07 in C-299/07 združeni za pisni in ustni postopek ter izdajo skupne sodbe.

Vprašnji za predhodno odločanje

28 Predložitveno sodišče s tema vprašanjema v bistvu sprašuje, ali je treba Direktivo razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, kot je člen 54 zakona iz leta 1991, ki razen nekaterih izjem in brez upoštevanja posebnih okoliščin posameznega primera uvaja splošno načelo prepovedi vezanih ponudb prodajalca potrošniku.

Dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe v zadevi C-261/07

- 29 Družba VTB izpodbija dopustnost vprašanja za predhodno odločanje, ker naj bi se to nanašalo na razlago direktive, katere rok za prenos, 12. december 2007, še ni potekel, ko je bil izdan sporni sklep, torej 24. maja 2007.
- 30 Španska in belgijska vlada iz istega razloga in brez izrecnega uveljavljanja ugovora nedopustnosti menita, da Direktive ni mogoče uporabiti v sporu v glavni stvari. Zlasti španska vlada meni, da nobeno sodišče ne more zavrniti uporabe nacionalne določbe zaradi kršitve direktive, dokler se ne izteče rok za prenos te direktive.
- 31 Toda teh trditev ni mogoče sprejeti.
- 32 Glede tega je treba spomniti, da lahko v skladu z ustaljeno sodno prakso v okviru sodelovanja med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, kot ga določa člen 234 ES, le nacionalna sodišča, ki prejmejo zadevo v odločanje in ki morajo prevzeti odgovornost za sodno odločitev, ob upoštevanju posebnosti vsake zadeve presodijo nujnost sprejetja predhodne odločbe, da bi lahko sprejela sodbo, ter upoštevnost vprašanj, ki jih postavijo Sodišču. Torej je Sodišče, če se vprašanja nanašajo na razlago prava Skupnosti, načeloma zavezano, da odloči o tem (glej zlasti sodbe z dne 13. marca 2001 v zadevi PreussenElektra, C-379/98, Recueil, str. I-2099, točka 38; z dne 22. maja 2003 v zadevi Korhonen in drugi, C-18/01, Recueil, str. I-5321, točka 19, ter z dne 19. aprila 2007 v zadevi Asemfo, C-295/05, ZOdl., str. I-2999, točka 30).
- 33 Iz tega je razvidno, da je domnevo upoštevnosti, povezano z vprašanji za predhodno odločanje, ki jih predložijo nacionalna sodišča, mogoče zavrniti samo v izjemnih primerih, v katerih je popolnoma očitno, da razlaga določb prava Skupnosti, za katero je

s temi vprašanji zaprošeno, ni v nobeni zvezi z resničnostjo oziroma predmetom spora o glavni stvari (glej zlasti sodbi z dne 15. decembra 1995 v zadevi Bosman, C-415/93, Recueil, str. I-4921, točka 61, in z dne 1. aprila 2008 v zadevi Vlada francoske skupnosti in valonska vlada, C-212/06, ZOdl., str. I-1683, točka 29).

- 34 V obravnavani zadevi je treba ugotoviti, da ni očitno, da to vprašanje za predhodno odločanje ne bi bilo upoštevno za odločitev, ki naj bi jo predložitveno sodišče sprejelo.
- 35 Po eni strani je namreč iz sodne prakse razvidno, da direktiva ne velja nujno samo za nacionalne določbe, katerih izrecen namen je prenos te direktive, temveč od dneva začetka veljavnosti navedene direktive tudi za nacionalne določbe, ki so obstajale prej in ki bi lahko zagotovile skladnost nacionalnega prava z njo (glej v tem smislu sodbo z dne 7. septembra 2006 v zadevi Cordero Alonso, C-81/05, ZOdl. str. I-7569, točka 29).
- 36 Čeprav je bil v zadevi v glavni stvari zakon z dne 5. junija 2007 o spremembi zakona iz leta 1991, katerega formalni namen je bil prenos Direktive, res sprejet po nastanku dejstev v postopku v glavni stvari in sprejetju predložitvenega sklepa, pa – kot je razvidno iz tega sklepa in kot je potrdila belgijska vlada na obravnavi – sporne določbe iz členov od 54 do 57 zakona iz leta 1991, torej tiste, ki določajo načelo splošne prepovedi vezanih ponudb in nekatere izjeme od tega načela, z zakonom z dne 5. junija 2007 niso bile niti odpravljene niti spremenjene.
- 37 Z drugimi besedami, nacionalni organi so tako med dejanskim stanjem v postopku v glavni stvari kakor ob sprejetju predložitvenega sklepa menili, da obstoječe določbe lahko zagotovijo prenos Direktive od dne začetka njene veljavnosti, torej 12. junija 2005, in da zato spadajo na njeno področje uporabe.

- 38 Po drugi strani je iz sodne prakse Sodišča vsekakor razvidno, da države članice, na katere je direktiva naslovljena, med rokom za njen prenos ne smejo sprejemati predpisov, s katerimi bi bili lahko resno ogroženi cilji, ki so določeni v tej direktivi (sodbe z dne 18. decembra 1997 v zadevi Inter-Environnement Wallonie, C-129/96, Recueil, str. I-7411, točka 45; z dne 8. maja 2003 v zadevi ATRAL, C-14/02, Recueil, str. I-4431, točka 58, in z dne 22. novembra 2005 v zadevi Mangold, C-144/04, ZOdl., str. I-9981, točka 67).
- 39 Sodišče je glede tega imelo priložnost pojasniti, da taka obveznost opustitve sprejetja določb velja za vse organe zadevnih držav članic, vključno z nacionalnimi sodišči. Sodišča držav članic tako od datuma, ko je direktiva začela veljati, ne smejo razlagati notranjega prava tako, da bi lahko po izteku roka za prenos resno ogrozila dosego cilja te direktive (glej zlasti sodbo z dne 4. julija 2006 v zadevi Adeneler in drugi, C-212/04, ZOdl., str. I-6057, točki 122 in 123).
- 40 Ker je Direktiva med dejanskim stanjem v postopku v glavni stvari že začela veljati, je treba razlago, za katero je zaprosilo Rechtbank van koophandel te Antwerpen, ki se nanaša na osrednje določbe Direktive, šteti za koristno predložitvenemu sodišču, da bi lahko v skladu z navedeno obveznostjo opustitve sprejetja določb odločilo v zadevi, ki mu je predložena.
- 41 Na podlagi navedenega je treba ugotoviti, da je predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo predložitveno sodišče v zadevi C-261/07, dopusten.

Utemeljenost

Stališča, predložena Sodišču

- 42 Družbi Total Belgium in Sanoma ter portugalska vlada in Komisija Evropskih skupnosti menijo, da Direktiva nasprotuje prepovedi vezanih ponudb, kakršna je določena v členu 54 zakona iz leta 1991.
- 43 Družbi Total Belgium in Sanoma ter Komisija glede tega zatrjujejo, da so vezane ponudbe zajete v pojmu „poslovna praksa“ v smislu Direktive. Ker pa se z zadnjenavedeno izvaja popolna uskladitev področja nepoštenih poslovnih praks, naj bi v skladu s členom 5(5) Direktive države članice smele „v vseh okoliščinah“ prepovedati le tiste poslovne prakse, ki so navedene v Prilogi I k Direktivi. Ker se ta priloga ne nanaša na vezane ponudbe, naj kot take ne bi mogle biti prepovedane, ampak zgolj, če bi nacionalno sodišče na podlagi posebnih okoliščin posameznega primera moralo ugotoviti, da so izpolnjeni pogoji iz člena 5 Direktive. Načelna prepoved vezanih ponudb, kot jo določa člen 54 zakona iz leta 1991, naj bi bila zato v nasprotju z Direktivo, kot zatrjuje tudi portugalska vlada.
- 44 Nasprotno menijo družba VTB ter belgijska in francoska vlada, ki navajajo predvsem, da vezane ponudbe niso zajete v pojmu „poslovna praksa“ v smislu Direktive in zato ne spadajo na njeno področje uporabe.
- 45 Belgijska vlada glede tega pojasnjuje, da so bile vezane ponudbe uvrščene v predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o pospeševanju prodaje na notranjem trgu (UL 2002, C 75, str. 11), v katerem se je jasno razločevala pravna obravnava navedenih ponudb in poslovnih praks, ki jih zajema Direktiva. Ker pa je bil ta predlog umaknjen

še leta 2006, so belgijski organi upravičeno menili, da vezane ponudbe ne pomenijo „poslovnih praks“. Belgijski zakonodajalec zato pri prenosu Direktive ni menil, da bi moral člen 54 zakona iz leta 1991 spremeniti ali ga razlagati ob upoštevanju meril iz člena 5 Direktive.

- 46 Francoska vlada dodaja zlasti, da če Direktiva države članice zavezuje, da prepovejo nepošteno poslovne prakse v razmerju do potrošnika, jim to nikakor ne preprečuje, da zaradi boljšega varstva potrošnika prepovejo druge poslovne prakse, kot so vezane ponudbe, ne glede na njihovo nepoštenost v smislu Direktive.
- 47 Nazadnje družba VTB meni, da člen 5 Direktive nikakor ne izključuje, da bi države članice kot nepošteno opredelile tudi druge poslovne prakse, ki niso navedene v Prilogi I k Direktivi.

Odgovor Sodišča

- 48 Pri odgovoru na ti vprašanji za predhodno odločanje je treba najprej ugotoviti, ali so vezane ponudbe, na katere se nanaša sporna prepoved, poslovne prakse v smislu člena 2(d) Direktive in zanje zato veljajo njene določbe.
- 49 Glede tega je treba poudariti, da člen 2(d) Direktive z uporabo zelo široke formulacije opredeli pojem poslovnih praks kot „vsako dejanje, opustitev, ravnanje, razlago ali tržne komunikacije, vključno z oglaševanjem in trženjem, s strani trgovca, neposredno povezano s promocijo, prodajo ali dobavo izdelka potrošnikom“.

- 50 Kot je poudarila generalna pravobranilka v točkah 69 in 70 sklepnih predlogov, so torej vezane ponudbe poslovna ravnanja, ki so nedvomno del poslovne strategije gospodarskega subjekta in so neposredno namenjena spodbujanju in pospeševanju njegove prodaje. Iz tega je razvidno, da so vsekakor poslovne prakse v smislu člena 2(d) Direktive in zato spadajo na področje njene uporabe.
- 51 Po tej ugotovitvi je treba najprej opozoriti, da je namen Direktive v skladu z njenima uvodnima izjavama 5 in 6 ter členom 1 določiti enotna pravila v zvezi z nepoštenimi poslovnimi praksami podjetij v razmerju do potrošnikov, da bi se prispevalo k pravilnemu delovanju notranjega trga in bi se dosegla visoka raven varstva potrošnikov.
- 52 Z Direktivo se tako izvaja popolna uskladitev navedenih pravil na ravni Skupnosti. Kot izrecno določa člen 4 Direktive in v nasprotju s trditvami družbe VTB in francoske vlade, države članice zato niti zaradi doseganja višje ravni varstva potrošnikov ne smejo sprejeti bolj omejevalnih ukrepov, kot so opredeljeni z Direktivo.
- 53 Dalje je treba opozoriti, da člen 5 Direktive določa prepoved nepoštenih poslovnih praks in določa merila za določitev take nepoštenosti.
- 54 Poslovna praksa je v skladu z odstavkom 2 te določbe nepoštena, če nasprotuje zahtevam poklicne skrbnosti in bistveno izkrivlja ali bi lahko izkrivljala ekonomsko obnašanje povprečnega potrošnika v zvezi z izdelkom.

- 55 Poleg tega člen 5(4) Direktive opredeljuje dve kategoriji nepoštenih poslovnih praks, in sicer „zavajajoče prakse“ in „agresivne prakse“, ki izpolnjujejo merila, navedena v členih 6 in 7 ter 8 in 9 Direktive. Na podlagi teh določb so take prakse prepovedane, če ob upoštevanju vseh njihovih značilnosti in konkretnega primera povzročijo ali bi utegnile povzročiti, da povprečni potrošnik sprejme odločitev o poslu, ki je drugače ne bi sprejel.
- 56 V Prilogi I k Direktivi je tudi izčrpen seznam 31 poslovnih praks, ki se v skladu s členom 5(5) Direktive „v vseh okoliščinah“ štejejo za nepošteno. Kot je izrecno pojasnjeno v uvodni izjavi 17, lahko samo te poslovne prakse veljajo za nepošteno, ne da bi bila potrebna ocena posameznih primerov na podlagi členov od 5 do 9 Direktive.
- 57 Nazadnje je treba opozoriti, da vezane ponudbe niso med praksami, naštetimi v navedeni Prilogi I.
- 58 Vprašanja predložitvenega sodišča je tako treba preizkusiti ob upoštevanju vsebine in splošne sistematike določb Direktive, na katere je bilo opozorjeno v prejšnjih točkah.
- 59 Vendar pa je glede tega treba ugotoviti, da nacionalna ureditev, kot je ta v postopku v glavni stvari, z vzpostavitvijo domneve nezakonitosti vezanih ponudb ne izpolnjuje zahtev, ki jih določa Direktiva.
- 60 Najprej, člen 54 zakona iz leta 1991 namreč določa načelo prepovedi vezanih ponudb, čeprav take prakse niso vključene v Prilogo I k Direktivi.

- 61 Kot je bilo opozorjeno v točki 56 te sodbe, pa so v tej prilogi taksativno naštetе samo poslovne prakse, ki so prepovedane v vseh okoliščinah in jih zato ni treba preučiti v vsakem posameznem primeru.
- 62 Direktiva tako nasprotuje ureditvi, uvedeni s členom 54 zakona iz leta 1991, ker so s tem členom splošno in preventivno prepovedane vezane ponudbe, ne glede na kakršen koli preizkus njihove nepoštenosti glede na merila, navedena v členih od 5 do 9 Direktive.
- 63 Pravilo, kakršno je v postopku v glavni stvari, je tako v nasprotju z vsebino člena 4 Direktive, ki državam članicam izrecno prepoveduje, da bi obdržale ali sprejele bolj omejevalne nacionalne ukrepe, čeprav bi bili taki ukrepi namenjeni doseganju višje ravni varstva potrošnikov.
- 64 Nazadnje je treba dodati, da take razlage ni mogoče izpodbijati zaradi dejstva, da zakon iz leta 1991 v členih od 55 do 57 določa nekaj izjem od navedene prepovedi vezanih ponudb.
- 65 Čeprav je zaradi teh izjem lahko omejen obseg prepovedi vezanih ponudb, kljub temu velja, da z njimi zaradi njihove omejenosti in dejstva, da so določene vnaprej, ni mogoče nadomestiti analize „nepoštenosti“ poslovne prakse – ki jo je nujno treba opraviti glede okoliščin dejanskega stanja vsakega primera – ob upoštevanju meril, določenih v členih od 5 do 9 Direktive, če gre, kot v zadevah v glavni stvari, za prakso iz Priloge I k tej direktivi.
- 66 Ta ugotovitev je poleg tega potrjena s samo vsebino nekaterih od teh izjem. Tako na primer člen 55 zakona iz leta 1991 dovoljuje zgolj vezane ponudbe za skupno ceno, če se

nanašajo na izdelke ali storitve, ki bodisi sestavljajo celoto bodisi so enaki. Kot je pravilno ugotovila Komisija v odgovoru na pisno vprašanje Sodišča, pa ni mogoče izključiti možnosti, da bi vezana ponudba različnih izdelkov ali storitev, ki ne sestavljajo celote niti niso enaki, zlasti s pravilnim obveščanjem potrošnikov izpolnjevala zahteve glede poštenosti, ki jih določa Direktiva.

⁶⁷ V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da Direktiva nasprotuje prepovedi vezanih ponudb, kakršna je določena z zakonom iz leta 1991. Vprašanja morebitne kršitve člena 49 ES, ki je navedena v vprašanju za predhodno odločanje, predloženem v zadevi C-299/07, zato ni treba obravnavati.

⁶⁸ Glede na zgoraj navedeno je na zastavljeni vprašanji treba odgovoriti, da je Direktivo treba razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, kot je zadevna ureditev v sporih v glavni stvari, ki razen nekaterih izjem in brez upoštevanja posebnih okoliščin posameznega primera prepoveduje vsako vezano ponudbo prodajalca potrošniku.

Stroški

⁶⁹ Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 2005/29/ES z dne 11. maja 2005 o nepoštenih poslovnih praksah podjetij v razmerju do potrošnikov na notranjem trgu ter o spremembi Direktive Sveta 84/450/EGS, direktiv Evropskega parlamenta in Sveta 97/7/ES, 98/27/ES in 2002/65/ES ter Uredbe (ES) št. 2006/2004 Evropskega parlamenta in Sveta (direktiva o nepoštenih poslovnih praksah) je treba razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, kot je zadevna ureitev v sporih v glavni stvari, ki razen nekaterih izjem in brez upoštevanja posebnih okoliščin posameznega primera prepoveduje vsako vezano ponudbo prodajalca potrošniku.

Podpisi